BIJDRAGEN **COEN DE JONGE, RENZE DE VRIES, BERT VUIJSJE**

Ado is een sfeermannetje

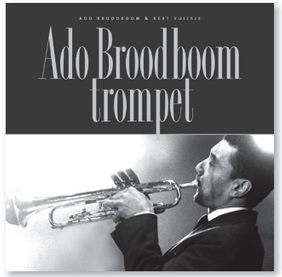

Ado Broodboom & Bert Vuijsje:
Ado Broodboom trompet
Uitgeverij In de Knipscheer
Hardcover, 160 pagina's met cd; € 29,50
ISBN 978 90 6265 949 4
www.indeknipscheer.com

Je hoort wel eens zeggen dat we 'in een beeldcultuur' leven, en voor je er erg in hebt ga je dat om je heen zien. Alles wordt beeld. Zo zie ik in een boek over trompettist Ado Broodboom meteen een fotoboek.

Of dat helemaal goed gezien is, daar wil ik af wezen. Behalve foto's – niet alleen van Ado maar ook van Anneke Grönloh, erg mooi hoor – staat er ook een verhaal in het boek. Het is Ado's eigen verhaal en ik heb er met enige regelmaat om moeten grinniken, wat me bij leesboeken zelden gebeurt.

Toch denk ik: al wordt het me allemaal nog zo levendig verteld, het blijft de vraag waarom dat in een boek moet. En het goede van dit boek is, dat staat erin. Helemaal achterin. Waar een cd met Ado Broodbooms oeuvre is aangebracht. Dit boek dus is een cd-boek. Alleen als je het doorhebt, snap je het.

Er zijn voor de cd 15 muziekstukjes uitgekozen, waarover geen kwaad woord, leest u verder, plus nog vier bonustracks. Waarom bonustracks? Ik weet het niet. Wel meen ik dat deze stukjes, met name een tweetal uit 1947 en 1949, essentiële informatie bevatten over Ado Broodboom de trompettist.

In die paar stukjes hoor je een trompettist typische jarenveertig-geluiden maken. Beetje rauwe toon, flink kracht erachter en hier en daar een bebop-lick. Zo deed men dat destijds. Het is mooi dat dit oude spul er nog is, want je hoort een muzikant in ontwikkeling, en dat is goed. Immers, geen leukere muzikant dan een muzikant die er nog niet helemaal is.

Neem dus die volgorde, eerst de bonussen, dan de 15 hoofdstukken. Die stammen grotendeels uit het eind van de jaren vijftig, begin zestig, en het is duidelijk dat Ado Broodboom zichzelf dan ongeveer heeft uitgevonden. In de eerste plaats, Ado is een sfeermannetje. *Coupe Negresco*, *Summertime*, *In A Sentimental Mood*, dat zijn stukken die in handen gelegd dienen te worden van iemand met een verhaal en een idee van voordracht.

Kenmerkend is, je hoort het in vrijwel alle stukken, hoe Broodboom zijn solo's aanvangt. Met een laconieke, bijna doordeweekse frase, niks bijzonders. Denk aan de man die een vergadering binnenkomt met de mededeling: 'Goedemiddag dames en heren, goed dat u er bent.' Waarna er zonder spektakel een helder betoog op gang wordt gezet. Accentje, versnellinkje, rust, mooi geformuleerd, dat is het.

Er zijn een paar stukken waar de trompettist extra goed op z'n plaats is. Opmerkelijk genoeg is het muziek, we schrijven 1959, waarover nogal wat controverse ontstond. De instrumentatie en arrangementen van Theo Loevendie voor het radioprogramma *Romance in Jazz* zouden al te pretentieus zijn, iets waar we een halve eeuw later gemakkelijk anders over denken. Dit is namelijk zeldzaam evenwichtige muziek, een hoop kleur en variëteit waar heel logisch een trompet doorheen schaatst. Het gaat om Parkers *Perhaps* en de standard *You Stepped Out Of A Dream* – prachtig spul.

Wat fotoboek, leesboek, compact disc betreft, er moet me het volgende van het hart: zelden zag ik een muzikale persoonlijkheid en een persoonlijke muziek zo fraai bij elkaar gebracht. **RdV**

JOKE SCHOT

Ado Broodboom, januari 2017

Overal geheime betekenissen

Leendert van der Valk: *Voudou – Van New Orleans naar Cotonou op het ritme van de goden*
Uitgeverij Atlas/Contact
320 pagina's; € 24,99
ISBN 978 90 450 2862 0
Bijbehorende cd: *Voudou*, Excelsior Recordings, excel96493 (18 tracks)

In 2011 ondernam muziekjournalist/onderzoeker Leendert van der Valk een pelgrimage per fiets naar de bakermat van jazz en blues. Hij begon toen in Memphis, waarbij hij in zijn beschrijving Elvis Presley even zijn plaats wees ('de enige King van Memphis die nog leeft, heet BB'). Na 23 dagen kwam hij na een vaak barre tocht aan in New Orleans. Dat avontuur legde hij vast in het boek *Duivelsmuziek*. Van der Valk werd riant beloond voor zijn inspanningen, de Nederlandse reisboekhandels verkozen zijn boek tot beste reisverhaal van 2011.

In de jaren die volgden raakte de auteur eerst mild en daarna bijna obsessief geïntrigeerd door het fenomeen dat voodoo wordt genoemd. Dat kwam eerst tot hem via bluesteksten, New Orleans-funk en oude jazz. Hij maakte 'voor de gein' een playlist met 'hoodoo blues', zoals ze dat in Mississippi noemen. Dat betrof eerst muziek van mensen als Muddy Waters, die zong over zijn mojo, Junior Wells ('Somebody done hoodoo'd the hoodoo man') en Dr. John, die ook zong 'I been hoodood'.

Daarna breidde zijn belangstelling zich uit tot andere muziekgenres, zoals die van jazzlui als John Coltrane (*Dahomey Dance*), Horace Silver (*The Gods Of The Yoruba*) en Jimi Hendrix – maar ook van de Amerikaanse componist Louis Moreau Gottschalk (in 1829 in New Orleans geboren), die Europa met Afrika en de Cariben combineerde. Eerst dacht Van der Valk nog dat voodoo beperkt bleef tot een klein obscuur clubje, maar allengs merkte hij dat er een veel grotere onderstroom bestaat van mensen die zich erdoor laten inspireren. Tot op de dag van vandaag.

Het idee voor een nieuwe reis was geboren. En dan niet alleen (weer) naar de Mississippi Delta en New Orleans, maar ook naar andere gebieden waar nog sporen van het oude Afrikaanse geloof te vinden zouden zijn. Haïti, Suriname, Togo en Benin – daar wilde Van der Valk ook naar toe. Een kostbaar plan, dat hij uiteindelijk kon realiseren door een crowdfunding-actie. Dichter bij huis kwam hij overigens ook voodoo-rituelen tegen, zelfs in Zaandam.

Zou de auteur het boek *Het avondrood der magiërs* (1970) van Rudy Kousbroek hebben gelezen, dat brok tegengif tegen alles wat met bijgeloof en obscurantisme te maken heeft? Wellicht was hij dan met nog meer reserve aan zijn expeditie naar de regio's van de voodoo begonnen. Aanvankelijk gaat dit boek – in feite een studie naar de herkomst van voodoo en de latere verschijningsvormen – voorna-

melijk over muziek. Dat verandert geleidelijk, als de auteur doorkrijgt dat de actuele uitingsvormen alles te maken hebben met ingrijpende gebeurtenissen uit het verleden. Uiteraard de slavenhandel, maar ook het verbod op drums, de half gelukte kerstening, politiek gekonkel in bepaalde landen en verhuisbewegingen na maatschappelijke strubbelingen.

Zo kwamen voodoo-aspecten in New Orleans terecht nadat vluchtelingen uit Haïti daar via een tussenstop in Cuba verzeild raakten. Van der Valk herhaalt het enige keren: Cuba was (en is) een soort draaischijf voor ontwikkelingen waarin voodoo-elementen blijven bestaan. Vooral ook in de muziek. Hiphop en R & B? Allemaal voodoo, meneer. En die oude muziek van Jelly Roll Morton? Een en al voodoo, dankzij zijn peettante Eulalia.

Op dat punt begint de toon van het boek wat te lijken op die in de roman *Schimmenrijk* (1999) van Rosita Steenbeek. Daarin kan niemand een steentje wegschoppen zonder dat er een link met de oude Etrusken wordt gelegd. Een verschijnsel dat je vroeger ook bij bewonderaars van de poëzie van de Katharen en de latere troubadours aantrof. Overal dachten zij geheime betekenissen te ontwaren.

Gelukkig neemt de auteur van *Voudou* geregeld enige afstand, bijvoorbeeld door reisgenoot Joris op te voeren, die zich nuchter afvraagt of al die voodoo in popmuziek niet gewoon marketing is. En een voodoo-historicus in Afrika zei het ook ronduit tegen hem: '99 % is nep.' Maar die vond wel dat 'jazz is voodoo. Vrijwel alle jazzmuzikanten weten ervan.'

Toch hoeft maar een handjevol mensen met een trommel over straat te lopen of Van der Valk weet meteen: dat is een verscholen relict van voodoo. Hij zegt het zelf zo: 'Nu ik eindelijk weet waarnaar ik zoek, hoor en zie ik plotseling overal voodoo.' Dat laatste naar aanleiding van het bijwonen van een winti-ceremonie (met onder meer drummer/zanger Ernie Wolf) in sporthal Poelenburg te Zaandam. 'Aan de vooravond van mijn reis naar Afrika zal ik erachter komen dat in Amerika en Europa een hele stroming van jonge muzikanten en kunstenaars bestaat die teruggrijpen naar de geesten van hun voorouders. Tot in de top van de hitlijsten aan toe.'

Uiteindelijk begrijpt de auteur (die voor de duvel niet bang is, hij durft echt heel veel) duidelijk meer van zijn onderzoeksobject. Hij lijkt aan het slot zelfs even echt in trance te raken. Moest ook wel, want dat is de kern. Naast natuurlijk veel bijgeloof, ingenieus drumwerk, *spirits*, ruwe dierenoffers en oude wijsheden. Zoals deze: 'Je moet een man nooit schoenen cadeau doen, omdat hij dan je leven uit loopt.' Dat kwam uit de mond van een streng-christelijke dame. Je kunt immers nooit weten. **CdJ**

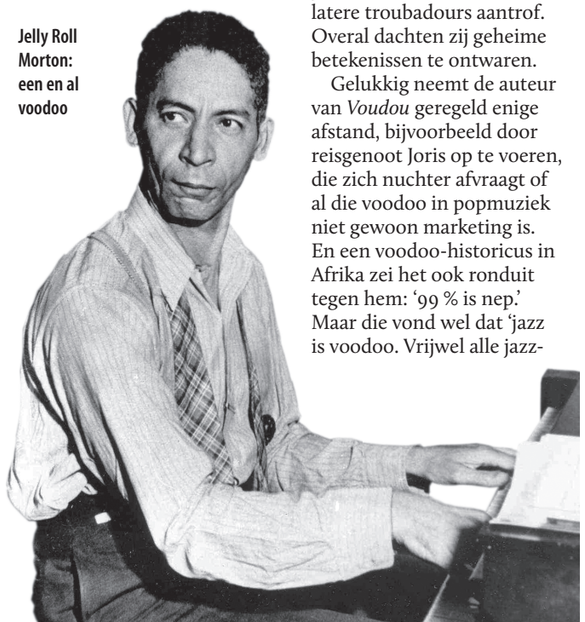

Jelly Roll Morton: een en al voodoo

Maskerade in Tuindorp Oostzaan

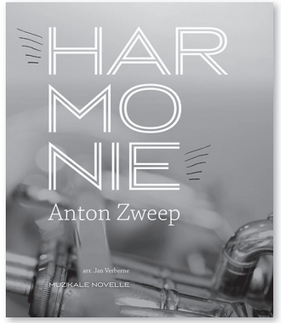

Anton Zweep: Harmonie
Uitgeverij Mastix Press
86 pagina's; € 12,34
ISBN 978 94 92110 16 9
www.mastixpress.nl

De 'muzikale novelle' *Harmonie* biedt een curieuze mengeling van genres: sfeerverhaal, vermoedelijke memoires, maskerade en jazzbeschouwing. Om met de maskerade te beginnen: naast Anton Zweep als auteur wordt op de titelpagina ook Jan Verberne als 'arrangeur' vermeld. In werkelijkheid, begrijp ik, is dat een en dezelfde persoon – en Verberne is tevens de man die de kleine uitgeverij Mastix Press bestiert. Als ik het gymnasium zou hebben bezocht, had ik de sleutel kunnen identificeren: Verber (Latijn) = Mastix (Grieks) = Zweep. 'Geen pseudoniem dus, maar een heteroniem, zoals Fernando Pessoa zou zeggen', liet de auteur/arrangeur/uitgever mij weten.

De maskerade wordt in de inhoud voortgezet. In Sterrendorp herkennen wij zonder moeite tuindorp Oostzaan in Amsterdam-Noord (inclusief de te weinig bekende watersnood van 1960). De ASM (Amsterdamsche Scheepsbouw Maatschappij) is een combinatie van de voormalige scheepswerven ADM en NDSM. Verenigingsgebouw het Sterrenhuis heet in werkelijkheid 't Zonnehuis. En de Harmonie Sterrendorp is natuurlijk de Harmonie Tuindorp Oostzaan, die alleen al bekend is geworden door het kortstondige lidmaatschap van Willem Breuker in het prille begin van zijn carrière.

Het grootste deel van het boekje beschrijft, in levensechte scènes en dialogen, het moeizame wel en wee van een amateur-harmonieorkest dat een nieuwe, ambitieuze dirigent heeft aangetrokken. Ook wordt geput uit, al dan niet authentieke, historische verenigingsstukken en notulen van ledenvergaderingen.

Een kennelijk noodzakelijke vermaning uit een jaarverslag: 'Als men lid is of wordt van een muziekvereniging, is dat omdat men van muziek houdt en omdat men zelf graag muziek wil maken. Dat brengt dan de consequentie mede dat wij moeten studeren om het instrument dat wij ontvangen te leren beheersen (onverschillig of dat nu een blaasinstrument is of een trommel). Lid zijn van een muziekvereniging betekent ook dat het samenspel geleerd moet worden en niet te vergeten een zeer belangrijke factor: het muziek lezen. Goed samenspel kan alleen maar verkregen worden door middel van repetities. Is het dus ernstig gemeend met onze liefhebberij, dan is het vanzelfsprekend dat men die repetities trouw bezoekt en alleen maar verzuimt wanneer het absoluut niet anders kan. En dat repetitiebezoek betekent weer dat men zich onderwerpt aan de leiding van de repetitie, dat men strikt de aanwijzingen hiervan opvolgt.'

Na een half jaar wordt de nieuwe dirigent aan de dijk gezet. Zijn brief aan de leden van de harmonie vormt het slotakkoord: 'De enige fout waarop ik mijzelf heb betrapt, is dat ik uw muzikale niveau in het begin veel te hoog heb ingeschat... Laat ik er geen doekjes om winden: zelden heb ik een orkest meegemaakt waar zo op en met elkaar gekankerd werd op van alles en nog wat en waar zo vaak zo openlijk en verborgen werd tegengewerkt... Het leiden van een repetitie bij u is als joggen door een mijnenveld.'

Muziek, kortom, verbroedert.

En dan zijn er drie Fremdkörper, hommages aan achtereenvolgens Miles Davis, John Coltrane en Maria Schneider. Vooral het oeuvre van de laatste wordt uitvoerig en vol bewondering besproken: 'Ik luister alleen nog maar naar Maria Schneider... Hier klonk geen afgekloven swingmuziek met themaatje, solootje, achtergrondje onder het solootje erbij en dan weer terug naar het themaatje. Het geluid van de big band werd hier totaal anders gebruikt, in volwassen muzikale composities, zorgvuldig opgebouwd, met ingewikkelde en tegendraadse harmonieën, de tijd gevend aan solisten om langdurig hun gang te gaan, maar onder de solo's geen obligaat riffje van de rest van de band, maar een geheel eigen melodie die een tegenhanger van de solo is, geen achtergrond maar een gelijktijdige tweede voorgrond naast de solo... Op mijn begrafenis: geen bloemen, alleen maar muziek van Maria Schneider.' **BV**

PIETER BOERSMA

Willem Breuker (m.) bij de Harmonie Tuindorp Oostzaan, 1966